ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 16ης Ιουνίου 2011 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-65/09 και C-87/09

με αντικείμενο αιτήσεις εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλαν το Bundesgerichtshof (C-65/09) και το Amtsgericht Schorndorf (C-87/09) (Γερμανία), με αποφάσεις της 14ης Ιανουαρίου και της 25ης Φεβρουαρίου 2009, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 16 Φεβρουαρίου και στις 2 Μαρτίου 2009, στο πλαίσιο των δικών

Gebr. Weber GmbH (C-65/09)

κατά

Jürgen Wittmer,

και

Ingrid Putz (C-87/09)

κατά

Medianess Electronics GmbH,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Tizzano, πρόεδρο τμήματος, J.-J. Kasel, A. Borg Barthet, M. Ilešič (εισηγητή) και E. Levits, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. Mazák
γραμματέας: B. Fülöp, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 25ης Φεβρουαρίου 2010,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Gebr. Weber GmbH, εκπροσωπούμενη από τον R. Lindner, Rechtsanwalt,

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Lumma και την J. Kemper,

— η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον T. Materne,

— η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J. López-Medel Bascones,

— η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους E. Riedl και E. Handl-Petz,

— η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Dowgielewicz,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους W. Wils και H. Krämer,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 18ης Μαΐου 2010,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Οι αιτήσεις εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφοι 2 και 3, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας 1999/44/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Μαΐου 1999, σχετικά με ορισμένες πτυχές της πώλησης και των εγγυήσεων καταναλωτικών αγαθών (ΕΕ L 171, σ. 12, στο εξής: οδηγία).

2 Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο δύο ενδίκων διαφορών, στην υπόθεση C-65/09, μεταξύ της Gebr. Weber GmbH (στο εξής: Gebr. Weber) και του J. Wittmer με αντικείμενο την παράδοση πλακιδίων δαπέδου σύμφωνων με τη σύμβαση πωλήσεως καθώς και την καταβολή αποζημιώσεως, και, στην υπόθεση C-87/09, μεταξύ

της I. Putz και της Medianess Electronics GmbH (στο εξής: Medianess Electronics) με αντικείμενο την επιστροφή του τιμήματος πλυντηρίου πιάτων μη σύμφωνου με τους όρους της συμβάσεως πωλήσεως, έναντι επιστροφής της εν λόγω συσκευής.

Το νομικό πλαίσιο

Η κανονιστική ρύθμιση της Ένωσης

3 Η πρώτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας έχει ως εξής:

«[εκτιμώντας] ότι το άρθρο 153, παράγραφοι 1 και 3, [ΕΚ] ορίζει ότι η Κοινότητα συμβάλλει στην επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών με μέτρα θεσπιζόμενα κατ' εφαρμογήν του άρθρου 95 [ΕΚ].»

4 Η ένατη έως ενδέκατη αιτιολογικές σκέψεις της οδηγίας έχουν ως εξής:

«(9) [εκτιμώντας] ότι ο πωλητής θα πρέπει να είναι ο άμεσος υπεύθυνος έναντι του καταναλωτή σε ό,τι αφορά την συμμόρφωση των αγαθών προς τους όρους της σύμβασης· [...] ότι, εντούτοις, ο πωλητής θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα, όπως προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο, να στραφεί κατά του παραγωγού, κατά προηγούμενου πωλητή ο οποίος εντάσσεται στην ίδια αλυσίδα συμβάσεων ή κατ' άλλου ενδιάμεσου, εκτός αν έχει παραιτηθεί από αυτό το δικαίωμα· ότι η παρούσα οδηγία δεν θίγει την αρχή της ελευθερίας σύναψης συμβάσεων

μεταξύ του πωλητή, του παραγωγού, τυχόν προηγουμένου πωλητή ή παντός άλλου ενδιαμέσου· ότι οι κανόνες που καθορίζουν εναντίον ποίων μπορεί να στραφεί ο πωλητής και με ποιους τρόπους, πρέπει να προσδιορίζονται από το εθνικό δίκαιο·

(10) ότι, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης των αγαθών προς τους όρους της σύμβασης, οι καταναλωτές θα πρέπει να έχουν δικαίωμα σε δωρεάν αποκατάσταση της συμμόρφωσης επιλέγοντας είτε την επισκευή είτε την αντικατάσταση του αγαθού ή, εφόσον αυτό δεν είναι δυνατόν, θα πρέπει να έχουν δικαίωμα σε μείωση του τιμήματος ή υπαναχώρηση από τη σύμβαση·

(11) ότι ο καταναλωτής, κατ' αρχάς, μπορεί να απαιτήσει από τον πωλητή την επισκευή ή την αντικατάσταση των αγαθών, εκτός εάν η επανόρθωση αυτή είναι αδύνατη ή δυσανάλογη· ότι η δυσαναλογία της επανόρθωσης θα πρέπει να κρίνεται αντικειμενικά· ότι μία επανόρθωση μπορεί να είναι δυσανάλογη, εάν, σε σύγκριση με εναλλακτικό τρόπο επανόρθωσης, έχει υπερβολικά υψηλό κόστος· ότι, προκειμένου να κριθεί αν το κόστος είναι υπερβολικά υψηλό, το κόστος του ενός τρόπου επανόρθωσης θα πρέπει να είναι σημαντικά υψηλότερο από το κόστος του εναλλακτικού τρόπου επανόρθωσης.»

5 Το άρθρο 1 της οδηγίας, με τίτλο «Πεδίο εφαρμογής και ορισμοί», ορίζει:

«1. Η παρούσα οδηγία έχει ως αντικείμενο την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με ορισμένες πτυχές της πώλησης και των εγγυήσεων καταναλωτικών αγαθών, με σκοπό την εξασφάλιση ενός στοιχειώδους ορίου ομοιόμορφης προστασίας των καταναλωτών στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς.

2. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

[...]

στ) επισκευή: η αποκατάσταση του καταναλωτικού αγαθού σε περίπτωση έλλειψης συμμόρφωσης, ώστε να είναι σύμφωνο προς τους όρους της σύμβασης πώλησης.

[...]»

6 Το άρθρο 2 της οδηγίας, με τίτλο «Συμμόρφωση προς τους όρους της σύμβασης», ορίζει:

«1. Ο πωλητής πρέπει να παραδίδει στον καταναλωτή αγαθά που είναι σύμφωνα προς τους όρους της σύμβασης πώλησης.

[...]

5. Η έλλειψη συμμόρφωσης που απορρέει από κακή εγκατάσταση του καταναλωτικού αγαθού εξομοιούται με έλλειψη συμμόρφωσης προς τους όρους της σύμβασης, όταν η εγκατάσταση αποτελεί μέρος της σύμβασης πώλησης του αγαθού και έχει πραγματοποιηθεί από τον πωλητή ή υπ' ευθύνη του. Τούτο ισχύει εξίσου όταν το αγαθό, το οποίο προοριζόταν να εγκατασταθεί από τον καταναλωτή, εγκαταστάθηκε από τον καταναλωτή η δε κακή εγκατάσταση οφείλεται σε παράλειψη των οδηγιών εγκατάστασης.»

7 Το άρθρο 3 της οδηγίας, με τίτλο «Δικαιώματα του καταναλωτή», προβλέπει:

«1. Ο πωλητής ευθύνεται έναντι του καταναλωτή για κάθε έλλειψη συμμόρφωσης που υπάρχει κατά την παράδοση του αγαθού.

2. Όταν υπάρχει έλλειψη συμμόρφωσης, ο καταναλωτής έχει δικαίωμα είτε σε δωρεάν αποκατάσταση της συμμόρφωσης του αγαθού με επισκευή ή αντικατάσταση, σύμφωνα με την παράγραφο 3, είτε σε προσήκουσα μείωση του τιμήματος, είτε σε υπαναχώρηση από τη σύμβαση όσον αφορά το αγαθό αυτό, σύμφωνα με τις παραγράφους 5 και 6.

3. Ο καταναλωτής έχει, κατ' αρχάς, δικαίωμα να απαιτήσει από τον πωλητή την δωρεάν επισκευή ή αντικατάσταση του αγαθού, εκτός εάν μια τέτοια πράξη είναι αδύνατη ή δυσανάλογη.

Η επανόρθωση θεωρείται δυσανάλογη εάν, σε σύγκριση με τον εναλλακτικό τρόπο επανόρθωσης, συνεπάγεται για τον πωλητή υπερβολικά υψηλό κόστος, λαμβάνοντας υπόψη:

— την αξία που θα είχε το αγαθό εάν δεν υπήρχε έλλειψη συμμόρφωσης,

— τη σημασία της έλλειψης συμμόρφωσης

και

— κατά πόσον ο εναλλακτικός τρόπος επανόρθωσης θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί χωρίς σημαντική ενόχληση του καταναλωτή.

Η επισκευή ή η αντικατάσταση πρέπει να πραγματοποιούνται εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος και χωρίς σημαντική ενόχληση του καταναλωτή, λαμβάνοντας υπόψη τη φύση του αγαθού και τον σκοπό για τον οποίο ο καταναλωτής προόριζε το αγαθό.

4. Ο όρος "δωρεάν" στις παραγράφους 2 και 3 αναφέρεται στα απαραίτητα έξοδα που συνεπάγεται η αποκατάσταση της συμμόρφωσης του αγαθού ιδίως οι δαπάνες αποστολής, το εργατικό κόστος και το κόστος των υλικών.

5. Ο καταναλωτής μπορεί να ζητήσει προσήκουσα μείωση του τιμήματος ή να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση:

— εάν ο καταναλωτής δεν δικαιούται ούτε επισκευή ούτε αντικατάσταση

ή

— εάν ο πωλητής δεν ολοκλήρωσε την επανόρθωση εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος

ή

— εάν ο πωλητής δεν ολοκλήρωσε την επανόρθωση χωρίς σημαντική ενόχληση του καταναλωτή.

6. Ο καταναλωτής δεν δικαιούται να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση εάν η έλλειψη συμμόρφωσης είναι ασήμαντη.»

8 Το άρθρο 4 της οδηγίας, με τίτλο «Δικαίωμα προς επανόρθωση», ορίζει:

«Όταν ο τελικός πωλητής υπέχει ευθύνη έναντι του καταναλωτή λόγω έλλειψης συμμόρφωσης προς τους όρους της σύμβασης, η οποία απορρέει από πράξη ή παράλειψη του παραγωγού, ενός προηγούμενου πωλητή ο οποίος εντάσσεται στην ίδια αλυσίδα συμβάσεων ή οποιουδήποτε άλλου ενδιαμέσου, ο τελικός πωλητής δικαιούται να στραφεί κατά του υπευθύνου ή των υπευθύνων στην αλυσίδα συμβάσεων. Η εθνική νομοθεσία ορίζει το ή τα πρόσωπα κατά των οποίων μπορεί να στραφεί ο τελικός πωλητής, καθώς και τις σχετικές αγωγές και προϋποθέσεις άσκησής τους.»

9 Το άρθρο 5 της οδηγίας, με τίτλο «Προθεσμίες», ορίζει στην παράγραφο 1, πρώτο εδάφιο:

«Ο πωλητής ευθύνεται δυνάμει του άρθρου 3, όταν η έλλειψη συμμόρφωσης εκδηλώνεται εντός δύο ετών από την παράδοση του αγαθού.»

10 Το άρθρο 7 της οδηγίας, με τίτλο «Δεσμευτικός χαρακτήρας», προβλέπει:

«1. Συμβατικοί όροι ή συμφωνίες, οι οποίες συνάπτονται με τον πωλητή πριν από την ενημέρωσή του για την έλλειψη συμμόρφωσης και οι οποίες, αμέσως ή εμμέσως, καταργούν ή περιορίζουν τα δικαιώματα που απορρέουν από την παρούσα οδηγία, δεν δεσμεύουν τον καταναλωτή, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία.

[...]»

11 Το άρθρο 8 της οδηγίας, με τίτλο «Εθνικά δίκαια και στοιχειώδης προστασία», ορίζει:

«1. Η άσκηση των παραχωρουμένων από την παρούσα οδηγία δικαιωμάτων δεν θίγει την άσκηση άλλων δικαιωμάτων που μπορεί να επικαλεσθεί ο καταναλωτής δυνάμει εθνικών κανόνων περί συμβατικής ή εξωσυμβατικής ευθύνης.

2. Στον τομέα που καλύπτεται από την παρούσα οδηγία, τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν ή να διατηρούν εν ισχύ αυστηρότερες διατάξεις, σύμφωνες προς τη Συνθήκη, προκειμένου να εξασφαλίσουν ένα υψηλότερο επίπεδο προστασίας του καταναλωτή.»

Η εθνική νομοθεσία

12 Το άρθρο 433, παράγραφος 1, του γερμανικού αστικού κώδικα (Bürgerliches Gesetzbuch, στο εξής: BGB), με τίτλο «Υποχρεώσεις απορρέουσες από τη σύμβαση πωλήσεως», προβλέπει:

«Με τη σύμβαση της πωλήσεως ο πωλητής έχει την υποχρέωση να μεταβιβάσει την κυριότητα του πράγματος και να παραδώσει το πράγμα στον αγοραστή. Ο πωλητής υποχρεούται να μεταβιβάσει το πράγμα απαλλαγμένο πραγματικών ή νομικών ελαττωμάτων.»

13 Το άρθρο 434 του BGB, με τίτλο «Πραγματικό ελάττωμα», ορίζει:

«1. Το πράγμα είναι απαλλαγμένο πραγματικού ελαττώματος όταν, κατά τη στιγμή που ο κίνδυνος μεταβαίνει στον αγοραστή, έχει τις συνομολογημένες ιδιότητες. [...].»

14 Το άρθρο 437 του BGB, με τίτλο «Δικαιώματα του αγοραστή σε περίπτωση ελαττώματος», έχει ως εξής:

«Αν το πράγμα έχει ελάττωμα, ο αγοραστής δύναται, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις των ακόλουθων διατάξεων και δεν ορίζεται άλλως στον νόμο,

1) να απαιτήσει τη μεταγενέστερη εκπλήρωση σύμφωνα με το άρθρο 439,

2) να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση σύμφωνα με τα άρθρα 440, 323 και 326, παράγραφος 5, ή να απαιτήσει μείωση του τιμήματος της πωλήσεως σύμφωνα με το άρθρο 441,

3) να απαιτήσει αποζημίωση σύμφωνα με τα άρθρα 440, 280, 281, 283 και 311 ή την επιστροφή των δαπανών στις οποίες υποβλήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 284.»

15 Το άρθρο 439 του BGB, με τίτλο «Μεταγενέστερη εκπλήρωση», έχει ως εξής:

«1. Ο αγοραστής δικαιούται, κατ' επιλογήν του, να απαιτήσει, ως μεταγενέστερη εκπλήρωση, την επισκευή του πράγματος ή την παράδοση πράγματος απαλλαγμένου ελαττωμάτων.

2. Ο πωλητής επιβαρύνεται με τα απαραίτητα έξοδα για τη μεταγενέστερη εκπλήρωση, ιδίως με τις δαπάνες αποστολής, το εργατικό κόστος και το κόστος των υλικών.

3. [...] ο πωλητής δεν μπορεί να αρνηθεί τον τρόπο που επέλεξε ο αγοραστής για τη μεταγενέστερη εκπλήρωση παρά μόνον αν συνεπάγεται δυσανάλογο κόστος. Συναφώς, πρέπει να ληφθούν υπόψη η αξία που θα είχε το πράγμα αν δεν είχε ελάττωμα, η σημασία του ελαττώματος και το κατά πόσον ο εναλλακτικός τρόπος μεταγενέστερης εκπλήρωσης μπορεί να προτιμηθεί χωρίς σημαντική ενόχληση του αγοραστή. Στην περίπτωση αυτή, το δικαίωμα του αγοραστή περιορίζεται στον εναλλακτικό τρόπο μεταγενέστερης εκπλήρωσης· το δικαίωμα επίσης του πωλητή να αρνηθεί αυτόν τον τρόπο εκπλήρωσης υπό τις προϋποθέσεις της πρώτης περιόδου δεν θίγεται.

4. Εάν, για τους σκοπούς της μεταγενέστερης εκπλήρωσης, ο πωλητής παραδίδει πράγμα απαλλαγμένο ελαττωμάτων, μπορεί να απαιτήσει από τον αγοραστή την επιστροφή του ελαττωματικού πράγματος […].»

Οι διαφορές των κύριων δικών και τα προδικαστικά ερωτήματα

Στην υπόθεση C-65/09

16 Ο J. Wittmer και η Gebr. Weber συνήψαν σύμβαση πωλήσεως με αντικείμενο στιλβωμένα πλακίδια δαπέδου, αξίας 1 382,27 ευρώ. Κατόπιν της τοποθετήσεως των δύο τρίτων περίπου των εν λόγω πλακιδίων στην οικία του, ο J. Wittmer διαπίστωσε ότι στην επιφάνεια αυτών υπήρχαν σκούρα σημάδια, ορατά διά γυμνού οφθαλμού.

17 Για τον λόγο αυτόν ο J. Wittmer διαμαρτυρήθηκε στην Gebr. Weber η οποία, κατόπιν συνεννοήσεως με τον κατασκευαστή των εν λόγω πλακιδίων, απέρριψε τη σχετική διαμαρτυρία. Στο πλαίσιο διαδικασίας συντηρητικής αποδείξεως την οποία κίνησε ο ενάγων, ο διορισθείς πραγματογνώμονας κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα εν λόγω σκούρα σημάδια οφείλονταν σε μικρο-εγχαράξεις που προήλθαν από τη στίλβωση, οι οποίες δεν μπορούσαν να αφαιρεθούν, οπότε ο μόνος τρόπος επανορθώσεως ήταν η αντικατάσταση των πλακιδίων στο σύνολό τους. Τα έξοδα για την εν λόγω αντικατάσταση ανέρχονταν, κατά την εκτίμηση του πραγματογνώμονα, σε 5 830,57 ευρώ.

18 Ελλείψει απαντήσεως στην έγγραφη όχληση που απηύθυνε στην Gebr. Weber, ο J. Wittmer άσκησε αγωγή κατά της εν λόγω εταιρίας ενώπιον του Landgericht Kassel, με αίτημα την παράδοση πλακιδίων απαλλαγμένων ελαττωμάτων και την καταβολή ποσού 5 830,57 ευρώ. Το δικαστήριο αυτό υποχρέωσε την Gebr. Weber να καταβάλει στον J. Wittmer, εν είδει μειώσεως του τιμήματος, 273,10 ευρώ, ενώ απέρριψε την

αγωγή κατά τα λοιπά. Κατόπιν ασκήσεως εφέσεως εκ μέρους του J. Wittmer κατά της αποφάσεως του Landgericht Kassel, το Oberlandesgericht Frankfurt, αφενός, υποχρέωσε την Gebr. Weber να παραδώσει στον J. Wittmer πλακίδια απαλλαγμένα ελαττωμάτων και να του καταβάλει το ποσό των 2 122,37 ευρώ, πλέον τόκων, το οποίο αντιστοιχεί στο κόστος απομακρύνσεως των ελαττωματικών πλακιδίων, και, αφετέρου, απέρριψε την αγωγή κατά τα λοιπά.

19 Η Gebr. Weber άσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως του Oberlandesgericht Frankfurt ενώπιον του Bundesgerichtshof, το οποίο αναφέρει ότι η απόφασή του εξαρτάται από την απάντηση που θα δοθεί στο ερώτημα αν το δευτεροβάθμιο δικαστήριο ορθώς έκρινε ότι ο J. Wittmer μπορούσε να ζητήσει την απόδοση των δαπανών απομακρύνσεως των ελαττωματικών πλακιδίων. Δεδομένου ότι, βάσει του γερμανικού δικαίου, ο J. Wittmer δεν έχει αξίωση αποδόσεως των δαπανών αυτών, η απάντηση στο εν λόγω ερώτημα εξαρτάται από την ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφοι 2 και 3, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας, υπό το πρίσμα της οποίας θα πρέπει, ενδεχομένως, να ερμηνευθεί το άρθρο 439 του BGB.

20 Συναφώς, το Bundesgerichtshof παρατηρεί ότι από τη χρήση του όρου «αντικατάσταση» στο άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας θα μπορούσε να συναχθεί ότι αυτό επιβάλλει όχι μόνον υποχρέωση παραδόσεως πράγματος σύμφωνου με τους όρους της συμβάσεως, αλλά και αντικαταστάσεως του ελαττωματικού πράγματος και, επομένως, απομακρύνσεως αυτού. Επιπλέον, η υποχρέωση να λαμβάνεται υπόψη η φύση του πράγματος και ο σκοπός για τον οποίο ο καταναλωτής το προόριζε, η οποία προβλέπεται από το εν λόγω άρθρο 3, παράγραφος 3, της οδηγίας και η οποία συνδέεται με την υποχρέωση αποκαταστάσεως της συμμόρφωσης του πράγματος, θα μπορούσε να υπονοεί ότι η υποχρέωση του πωλητή, στο πλαίσιο της αντικαταστάσεως του πράγματος, περιλαμβάνει όχι μόνον την παράδοση πράγματος σύμφωνου προς τους όρους της συμβάσεως, αλλά επιπλέον την απομάκρυνση του ελαττωματικού πράγματος, προκειμένου να καταστεί δυνατή η χρήση του μεταγενέστερα παραδοθέντος πράγματος σύμφωνα με τη φύση και τον προορισμό του.

21 Το Bundesgerichtshof επισημαίνει, πάντως, ότι η απάντηση στο εν λόγω ερώτημα δεν θα ήταν αναγκαία αν η Gebr. Weber μπορούσε νομίμως να αρνηθεί την καταβολή των εξόδων απομακρύνσεως των μη σύμφωνων με τους όρους της συμβάσεως πλακιδίων με την αιτιολογία ότι τα σχετικά έξοδα είναι δυσανάλογα. Το εν λόγω δικαστήριο διευκρινίζει ότι, δυνάμει του άρθρου 439, παράγραφος 3, του BGB, ο

πωλητής μπορεί να αρνηθεί τον τρόπο μεταγενέστερης εκπλήρωσης που επέλεξε ο αγοραστής όχι μόνον όταν ο τρόπος αυτός συνεπάγεται δυσανάλογα έξοδα σε σύγκριση με άλλον εναλλακτικό τρόπο εκπλήρωσης (σχετική δυσαναλογία), αλλά και στην περίπτωση που ο τρόπος αυτός —ακόμη και αν αποτελεί τον μόνο δυνατό τρόπο μεταγενέστερης εκπλήρωσης— συνεπάγεται αφ' εαυτού δυσανάλογα έξοδα (απόλυτη δυσαναλογία). Εν προκειμένω, το αίτημα μεταγενέστερης εκπλήρωσης διά της παραδόσεως πλακιδίων σύμφωνων με τους όρους της συμβάσεως συνιστά τέτοια περίπτωση «απόλυτης δυσαναλογίας», δεδομένου ότι θα υποχρέωνε την Gebr. Weber να φέρει, πέραν των εξόδων παραδόσεως που υπολογίζονται σε περίπου 1 200 ευρώ, τα έξοδα απομακρύνσεως των μη σύμφωνων προς τους όρους της συμβάσεως πλακιδίων ύψους 2 100 ευρώ, ήτοι συνολικά έξοδα ύψους 3 300 ευρώ, τα οποία υπερβαίνουν κατά πολύ το ανώτατο όριο του 150 % της αξίας των απαλλαγμένων ελαττωμάτων πλακιδίων, βάσει του οποίου κρίνεται, καταρχήν, ο αναλογικός χαρακτήρας ενός τέτοιου αιτήματος.

22 Εντούτοις, το Bundesgerichtshof φρονεί ότι η δυνατότητα που αναγνωρίζεται από το εθνικό δίκαιο στον πωλητή να αρνηθεί τη μεταγενέστερη εκπλήρωση, λόγω απόλυτης δυσαναλογίας των εξόδων που αυτή συνεπάγεται, ενδέχεται να αντίκειται στο άρθρο 3, παράγραφος 3, της οδηγίας, το οποίο, κατά το γράμμα του, αναφέρεται σε σχετική δυσαναλογία. Πάντως, δεν αποκλείεται άρνηση, η οποία στηρίζεται σε απόλυτη δυσαναλογία, να εμπίπτει στο πεδίο της έννοιας της «αδύνατης» πράξεως του άρθρου 3, παράγραφος 3, στο μέτρο που δεν μπορεί να συναχθεί ότι η οδηγία καλύπτει μόνον τις περιπτώσεις της φυσικής αδυναμίας ή ότι σκοπεί να επιβάλει στον πωλητή μεταγενέστερη εκπλήρωση η οποία είναι ασύμφορη από οικονομικής απόψεως.

23 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Bundesgerichtshof αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχουν οι διατάξεις του άρθρου 3, παράγραφος 3, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας […] την έννοια ότι αντίκειται σε αυτές εθνική νομοθεσία κατά την οποία ο πωλητής, οσάκις το παραδοθέν πράγμα δεν είναι σύμφωνο με τους όρους της συμβάσεως, μπορεί να αρνηθεί τον τρόπο επανορθώσεως που απαιτεί

ο καταναλωτής, μεταξύ άλλων, στην περίπτωση που η επανόρθωση αυτή συνεπάγεται για τον πωλητή υπερβολικά υψηλή (απολύτως δυσανάλογη) οικονομική επιβάρυνση σε σχέση με την αξία που θα είχε το πράγμα αν ανταποκρινόταν στους όρους της συμβάσεως και με τον βαθμό παρεκκλίσεως αυτού από τους όρους της συμβάσεως;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, έχουν οι διατάξεις του άρθρου 3, παράγραφοι 2 και 3, τρίτο εδάφιο, της […] οδηγίας την έννοια ότι ο πωλητής, σε περίπτωση αποκαταστάσεως της συμμόρφωσης του καταναλωτικού αγαθού προς τους όρους της συμβάσεως μέσω αντικαταστάσεώς του, βαρύνεται με τα έξοδα απομακρύνσεως του μη σύμφωνου με τη σύμβαση αγαθού από το πράγμα στο οποίο ο καταναλωτής το ενσωμάτωσε σύμφωνα με τη φύση και τη χρήση για την οποία προορίζεται το αγαθό αυτό;»

Στην υπόθεση C-87/09

24 Η I. Putz και η Medianess Electronics συνήψαν, μέσω διαδικτύου, σύμβαση πωλήσεως ενός καινούριου πλυντηρίου πιάτων αξίας 367 ευρώ, πλέον εξόδων αποστολής 9,52 ευρώ. Οι συμβαλλόμενοι συμφώνησαν ότι η συσκευή θα παραδιδόταν στην είσοδο της οικίας της I. Putz. Η παράδοση του πλυντηρίου πιάτων και η καταβολή του τιμήματος πραγματοποιήθηκαν κατά τα συμφωνηθέντα.

25 Μετά την εγκατάσταση του πλυντηρίου πιάτων στην οικία της I. Putz, εμφανίστηκε ελάττωμα το οποίο δεν οφειλόταν στις εργασίες εγκαταστάσεως, αλλά ήταν ελάττωμα της ίδιας της συσκευής, και το οποίο ήταν αδύνατο να επισκευασθεί.

26 Στο πλαίσιο αυτό, οι συμβαλλόμενοι συμφώνησαν στην αντικατάσταση του εν λόγω πλυντηρίου πιάτων. Προς τούτο η I. Putz ζήτησε από τη Medianess Electronics όχι απλώς να της παραδώσει ένα καινούριο πλυντήριο πιάτων, αλλά επιπλέον να απομακρύνει την ελαττωματική συσκευή και να εγκαταστήσει τη νέα απαλλαγμένη ελαττωμάτων συσκευή ή να της καταβάλει τα έξοδα απομακρύνσεως και εγκαταστάσεως,

πράγμα το οποίο η εν λόγω εταιρία αρνήθηκε να πράξει. Δεδομένου ότι η Medianess Electronics δεν απάντησε στο έγγραφο οχλήσεως που της απηύθυνε η I. Putz, η δεύτερη υπαναχώρησε από τη σύμβαση.

27 Κατόπιν τούτου, η I. Putz άσκησε αγωγή κατά της Medianess Electronics ενώπιον του Amtsgericht Schorndorf, με αίτημα την επιστροφή του τιμήματος πωλήσεως που αυτή είχε καταβάλει έναντι της επιστροφής του ελαττωματικού πλυντηρίου πιάτων.

28 Η απόφαση περί παραπομπής διευκρινίζει ότι, κατά το γερμανικό δίκαιο, το κύρος της υπαναχωρήσεως από τη σύμβαση πωλήσεως εξαρτάται από το αν I. Putz έταξε, ατελέσφορα, στη Medianess Electronics προθεσμία για τη μεταγενέστερη εκτέλεση της συμβάσεως, περιοριζόμενη να απαιτήσει ό,τι η δεύτερη υποχρεούνταν να καταβάλει. Επομένως, για την επίλυση της διαφοράς, απαιτείται να διευκρινιστεί αν η I. Putz είχε δικαίωμα να απαιτήσει από τη Medianess Electronics την απομάκρυνση της ελαττωματικής συσκευής και την εγκατάσταση της νέας ή την καταβολή των σχετικών δαπανών.

29 Συναφώς, το Amtsgericht Schorndorf επισημαίνει ότι, κατά το γερμανικό δίκαιο, ο πωλητής ο οποίος δεν βαρύνεται με υπαιτιότητα δεν υποχρεούται να προβεί σε απομάκρυνση του ελαττωματικού πράγματος και σε εγκατάσταση του νέου, ακόμη και στην περίπτωση που ο αγοραστής είχε εγκαταστήσει το ελαττωματικό πράγμα σύμφωνα με τον προορισμό του, πριν από την εμφάνιση του ελαττώματος. Εντούτοις, το εν λόγω δικαστήριο φρονεί ότι μια τέτοια υποχρέωση ενδέχεται να απορρέει από την οδηγία, δεδομένου ότι αυτή σκοπεί στην επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών και ότι, το άρθρο 3, παράγραφος 3, τρίτο εδάφιο, προβλέπει ότι η αντικατάσταση πρέπει να πραγματοποιείται χωρίς σημαντική ενόχληση του καταναλωτή.

30 Το εν λόγω δικαστήριο παρατηρεί ότι, αν δεν καταβληθούν στον αγοραστή οι δαπάνες εγκαταστάσεως του νέου απαλλαγμένου ελαττωμάτων πράγματος, τότε αυτός θα κληθεί να καταβάλει δύο φορές τις εν λόγω δαπάνες, ήτοι, μία πρώτη φορά, για την εγκατάσταση του ελαττωματικού πράγματος και, μία δεύτερη φορά, για την

εγκατάσταση του νέου απαλλαγμένου ελαττωμάτων πράγματος. Όμως, αν η παράδοση είχε πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τους όρους της συμβάσεως αυτός θα επιβαρυνόταν με τις δαπάνες μία φορά. Το Amtsgericht Schorndorf αναφέρει ότι, βεβαίως, μπορεί να θεωρηθεί ότι ο πωλητής υποχρεούται να καταβάλει τις δαπάνες εγκαταστάσεως του νέου απαλλαγμένου ελαττωμάτων πράγματος μόνο στην περίπτωση υπαιτιότητάς του. Εντούτοις, το γεγονός ότι ο καταναλωτής δεν βαρύνεται με υπαιτιότητα και ότι το ελάττωμα προέρχεται μάλλον από τη σφαίρα επιρροής του πωλητή συνηγορεί υπέρ της αναγνωρίσεως δικαιώματος στον καταναλωτή ανεξαρτήτως της υπαιτιότητας του πωλητή, για τον οποίο, εξάλλου, είναι ευκολότερο να στραφεί κατά του κατασκευαστή.

31 Όσον αφορά την απομάκρυνση του ελαττωματικού πράγματος, το αιτούν δικαστήριο διαπιστώνει ότι η σύμφωνη με τους όρους της συμβάσεως κατάσταση του πράγματος περιλαμβάνει όχι μόνον την παράδοση πράγματος απαλλαγμένου ελαττωμάτων, αλλά επιπλέον υπονοεί ότι ο αγοραστής δεν έχει στην κατοχή του ελαττωματικό πράγμα, γεγονός που συνηγορεί υπέρ της ερμηνείας κατά την οποία ο πωλητής πρέπει να φέρει τις δαπάνες απομακρύνσεως του ελαττωματικού πράγματος. Επιπλέον, το γεγονός ότι κάποιο ελαττωματικό πράγμα παραμένει στην κατοχή του καταναλωτή ενδέχεται να συνιστά για τον τελευταίο σημαντική ενόχληση. Τέλος, από τον όρο «αντικατάσταση», που περιλαμβάνεται στο άρθρο 3 της οδηγίας, συνάγεται ότι η υποχρέωση του πωλητή δεν περιορίζεται στην απλή παράδοση του νέου απαλλαγμένου ελαττωμάτων πράγματος, αλλά σε παράδοση αυτού έναντι επιστροφής του ελαττωματικού.

32 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Amtsgericht Schorndorf αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχουν οι διατάξεις του άρθρου 3, παράγραφοι 2 και 3, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας […] την έννοια ότι αντίκειται σε αυτές εθνική νομοθεσία κατά την οποία ο πωλητής, σε περίπτωση αποκαταστάσεως της συμμόρφωσης του καταναλωτικού αγαθού προς τους όρους της συμβάσεως μέσω αντικαταστάσεώς του, δεν βαρύνεται με τις δαπάνες της εγκαταστάσεως του μεταγενεστέρως παραδοθέντος πράγματος στο σημείο στο οποίο ο καταναλωτής εγκατέστησε το μη σύμφωνο με τους όρους της συμβάσεως καταναλωτικό αγαθό σύμφωνα με τη φύση και τη χρήση για την οποία αυτό προορίζεται, εφόσον η εγκατάσταση δεν επιβαλλόταν αρχικώς σύμφωνα με τη σύμβαση;

2) Έχουν οι διατάξεις του άρθρου 3, παράγραφοι 2 και 3, τρίτο εδάφιο, της [...] οδηγίας την έννοια ότι ο πωλητής, σε περίπτωση αποκαταστάσεως της συμμόρφωσης του καταναλωτικού αγαθού προς τους όρους της συμβάσεως μέσω αντικαταστάσεώς του, βαρύνεται με τις δαπάνες της απομακρύνσεως του ελαττωματικού υπό το πρίσμα της συμβάσεως καταναλωτικού αγαθού από το σημείο στο οποίο ο καταναλωτής το εγκατέστησε σύμφωνα με τη φύση και τη χρήση για την οποία αυτό προορίζεται;»

Επί της συνεκδικάσεως των υποθέσεων

33 Λαμαβονομένης υπόψη της συνάφειας των υποθέσεων C-65/09 και C-87/09, αυτές πρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 43 του Κανονισμού Διαδικασίας, σε συνδυασμό με το άρθρο 103 του ιδίου κανονισμού, να συνεκδικασθούν προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του παραδεκτού των ερωτημάτων στην υπόθεση C-65/09

34 Η Gebr. Weber υποστηρίζει ότι τα υποβληθέντα στην υπόθεση C-65/09 δύο ερωτήματα είναι απαράδεκτα. Το πρώτο ερώτημα είναι υποθετικής φύσεως, δεδομένου ότι η απάντηση σε αυτό δεν είναι λυσιτελής για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης. Συγκεκριμένα, το γερμανικό δίκαιο δεν επιβάλλει στον πωλητή που δεν βαρύνεται με υπαιτιότητα την υποχρέωση απομακρύνσεως του μη σύμφωνου με τη σύμβαση πράγματος, με συνέπεια το αίτημα αποδόσεως των δαπανών για την απομάκρυνση να είναι απορριπτέο, ανεξαρτήτως του σχετικού ποσού. Το απαράδεκτο του πρώτου

ερωτήματος συνεπάγεται, επίσης, το απαράδεκτο του δεύτερου ερωτήματος, δεδομένου ότι, κατά το αιτούν δικαστήριο, αυτό υποβάλλεται για την περίπτωση που στο πρώτο ερώτημα δοθεί καταφατική απάντηση.

35 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, η οποία στηρίζεται σε σαφή διαχωρισμό των λειτουργιών μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου, εναπόκειται αποκλειστικώς στο εθνικό δικαστήριο, που έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη της μέλλουσας να εκδοθεί δικαστικής αποφάσεως, να εκτιμήσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιομορφίες της υποθέσεως, τόσο την αναγκαιότητα μιας προδικαστικής αποφάσεως για την έκδοση της δικής του αποφάσεως όσο και το λυσιτελές των ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο. Συνεπώς, εφόσον τα υποβληθέντα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο υποχρεούται, κατ' αρχήν, να απαντήσει (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 22ας Ιουνίου 2006, C-419/04, Conseil général de la Vienne, Συλλογή 2006, σ. I-5645, σκέψη 19, της 18ης Ιουλίου 2007, C-119/05, Lucchini, Συλλογή 2007, σ. I-6199, σκέψη 43, και της 17ης Φεβρουαρίου 2011, C-52/09, TeliaSonera, Συλλογή 2011, σ. I-527, σκέψη 15).

36 Η άρνηση απαντήσεως σε προδικαστικό ερώτημα εθνικού δικαστηρίου είναι, συγκεκριμένα, τότε μόνον δυνατή, όταν προδήλως προκύπτει ότι η ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, την οποία ζητεί το εθνικό δικαστήριο, δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή ακόμα όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά ή νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του υποβλήθηκαν (βλ., μεταξύ άλλων, προπαρατεθείσες αποφάσεις Conseil général de la Vienne, σκέψη 20· Lucchini, σκέψη 44, και TeliaSonera, σκέψη 16).

37 Πάντως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι αυτό δεν συμβαίνει εν προκειμένω.

38 Συγκεκριμένα, με τα ερωτήματά του, το Bundesgerichtshof ζητεί την ερμηνεία της οδηγίας προκειμένου ακριβώς να προσδιορίσει αν το εθνικό δίκαιο είναι σύμφωνο με αυτή, στο μέτρο που το εν λόγω δίκαιο, αφενός, δεν επιβάλει στον πωλητή

υποχρέωση να καταβάλει τις δαπάνες για την απομάκρυνση του μη σύμφωνου με τη σύμβαση πράγματος και, αφετέρου, παρέχει σε αυτόν τη δυνατότητα να αρνηθεί την παράδοση νέου απαλλαγμένου ελαττωμάτων πράγματος σε περίπτωση που η παράδοση αυτή καταλήγει να έχει για τον πωλητή, εξαιτίας των δαπανών αυτών, δυσανάλογο κόστος. Επιπλέον, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η απάντηση στα εν λόγω ερωτήματα είναι καθοριστική για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης, δεδομένου ότι το Bundesgerichtshof επισημαίνει ότι, εφόσον παρίσταται ανάγκη, είναι δυνατή η ερμηνεία του εν λόγω δικαίου σύμφωνα με την οδηγία. Η σειρά με την οποία υποβάλλονται τα ερωτήματα είναι άνευ σημασίας στο πλαίσιο αυτό. Όσον αφορά το τελευταίο αυτό σημείο, υπενθυμίζεται επίσης ότι η Gebr. Weber, με τις παρατηρήσεις της επί της ουσίας, υποστήριξε ότι, για να δοθεί απάντηση στο πρώτο ερώτημα, είναι αναγκαίο να διευκρινιστεί η έκταση της κατά το άρθρο 3, παράγραφος 3, της οδηγίας υποχρεώσεως προς αντικατάσταση του μη σύμφωνου με τη σύμβαση πράγματος και, επομένως, να δοθεί απάντηση στο δεύτερο ερώτημα και, στο πλαίσιο αυτό, πρότεινε το δεύτερο ερώτημα να εξεταστεί πρώτο.

39 Κατ' ακολουθία, η ένταση απαραδέκτου που προέβαλε η Gebr. Weber πρέπει να απορριφθεί.

Επί της υποχρεώσεως του πωλητή να καταβάλει τις δαπάνες για την απομάκρυνση του μη σύμφωνου με τη σύμβαση πράγματος και για την εγκατάσταση του νέου απαλλαγμένου ελαττωμάτων πράγματος

40 Με το δεύτερο ερώτημα στην υπόθεση C-65/09 καθώς και με το πρώτο και δεύτερο ερώτημα στην υπόθεση C-87/09, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, τα αιτούντα δικαστήρια ζητούν να διευκρινιστεί αν το άρθρο 3, παράγραφοι 2 και 3, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας έχει την έννοια ότι, σε περίπτωση αποκαταστάσεως της συμμόρφωσης του καταναλωτικού αγαθού προς τους όρους της συμβάσεως μέσω αντικαταστάσεώς του, ο πωλητής υποχρεούται είτε να προβεί στην απομάκρυνση του μη σύμφωνου με τη σύμβαση πράγματος από το πράγμα στο οποίο ο καταναλωτής το ενσωμάτωσε, πριν από την εμφάνιση του ελαττώματος, σύμφωνα με τη φύση και τη χρήση για την οποία αυτό προορίζεται και στην εγκατάσταση του νέου απαλλαγμένου ελαττωμάτων πράγματος, είτε να φέρει τα έξοδα για την εν λόγω απομάκρυνση

και την εγκατάσταση του νέου απαλλαγμένου ελαττωμάτων πράγματος, παρά το γεγονός ότι η σύμβαση πωλήσεως δεν επέβαλε στον πωλητή υποχρέωση εγκαταστάσεως του αρχικώς αγορασθέντος πράγματος.

41 Η Gebr. Weber καθώς και η Γερμανική, η Βελγική και η Αυστριακή Κυβέρνηση φρονούν ότι στα ερωτήματα αυτά πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση. Κατά την άποψή τους, ο όρος «αντικατάσταση» που χρησιμοποιείται στο άρθρο 3, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας αναφέρεται αποκλειστικώς στην παράδοση πράγματος σύμφωνου με τους όρους της συμβάσεως και, επομένως, το εν λόγω άρθρο δεν μπορεί να επιβάλλει στον πωλητή υποχρεώσεις οι οποίες δεν προβλέπονται από τη σύμβαση. Τέτοιες υποχρεώσεις απομακρύνσεως του ελαττωματικού πράγματος και εγκαταστάσεως του νέου απαλλαγμένου ελαττωμάτων πράγματος δεν απορρέουν ούτε από το άρθρο 3, παράγραφοι 3 και 4, που ορίζει ότι η αντικατάσταση πρέπει να πραγματοποιηθεί «δωρεάν» και «χωρίς σημαντική ενόχληση του καταναλωτή». Συγκεκριμένα, οι όροι αυτοί αναφέρονται αποκλειστικά στην παράδοση του νέου απαλλαγμένου ελαττωμάτων πράγματος και δεν σκοπούν να επιβάλουν στον πωλητή υποχρεώσεις οι οποίες βαίνουν πέραν της εν λόγω συμβάσεως, ούτε να προστατεύσουν τον καταναλωτή από τις δαπάνες και τα προβλήματα που προέκυψαν από τη χρήση του μη σύμφωνου με τους όρους της συμβάσεως πράγματος, στην οποία αυτός προέβη υπ' ευθύνη του. Κατά συνέπεια, η αποκατάσταση της ζημίας που προκαλείται από την εκ μέρους του καταναλωτή εγκατάσταση του ελαττωματικού πράγματος δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, αλλά πρέπει, ενδεχομένως, να επιδιώκεται βάσει του εθνικού δικαίου που εφαρμόζεται στον τομέα της συμβατικής ευθύνης.

42 Η Ισπανική και η Πολωνική Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή υποστηρίζουν την αντίθετη άποψη. Η Ισπανική Κυβέρνηση φρονεί ότι ο πωλητής πρέπει να φέρει όλες τις δαπάνες που συνδέονται με την αντικατάσταση του ελαττωματικού πράγματος, συμπεριλαμβανομένων των δαπανών για την απομάκρυνση του εν λόγω πράγματος και την εγκατάσταση του νέου απαλλαγμένου ελαττωμάτων, διότι σε διαφορετική περίπτωση ο καταναλωτής θα υποχρεωθεί να καταβάλει δύο φορές τις δαπάνες αυτές, πράγμα το οποίο αντίκειται στο υψηλό επίπεδο προστασίας που η οδηγία επιδιώκει να εξασφαλίσει. Η Πολωνική Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι ο επιδιωκόμενος με το άρθρο 3, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας σκοπός έγκειται στο να διασφαλιστεί ότι ο καταναλωτής δεν θα επιβαρυνθεί με καμία δαπάνη για την εφαρμογή των μέτρων έννομης προστασίας που προβλέπει καταρχάς η οδηγία, ήτοι για την επισκευή ή την αντικατάσταση του μη σύμφωνου με τη σύμβαση πράγματος. Κατά την Επιτροπή, από τον παραλληλισμό στον οποίο προβαίνει το άρθρο 3, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας μεταξύ των δύο τρόπων αποκαταστάσεως της συμμόρφωσης του ελαττωματικού πράγματος μπορεί να συναχθεί ότι η αντικατάσταση, όπως και η επισκευή, αφορά το πράγμα στην κατάσταση στην οποία αυτό βρίσκεται κατά

τον χρόνο που διαπιστώνεται η έλλειψη συμμόρφωσης. Αν το μη σύμφωνο με τους όρους της συμβάσεως πράγμα έχει ήδη εγκατασταθεί, σύμφωνα με τη φύση και τη χρήση για την οποία αυτό προορίζεται, τότε στην κατάσταση αυτή ακριβώς υπόκειται σε αποκατάσταση της συμμόρφωσης. Επομένως, η αντικατάσταση πρέπει να πραγματοποιείται με τρόπο ώστε το νέο πράγμα να τίθεται στην ίδια κατάσταση με αυτή στην οποία βρισκόταν το ελαττωματικό πράγμα. Επιπλέον, το γεγονός ότι ο καταναλωτής, σε περίπτωση μη απομακρύνσεως από τον πωλητή του μη σύμφωνου με τη σύμβαση πράγματος, οφείλει να το διακρατήσει και ότι δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει το νέο απαλλαγμένο ελαττωμάτων πράγμα, λόγω του ότι δεν έχει χωρήσει εγκατάσταση αυτού, συνιστά «σημαντική ενόχληση του καταναλωτή» κατά την έννοια του εν λόγω άρθρου 3, παράγραφος 3.

43 Καταρχάς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας, ο πωλητής ευθύνεται έναντι του καταναλωτή για κάθε έλλειψη συμμόρφωσης που υπάρχει κατά την παράδοση του πράγματος.

44 Το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας απαριθμεί τα δικαιώματα που μπορεί να προβάλει ο καταναλωτής έναντι του πωλητή σε περίπτωση έλλειψης συμμόρφωσης του παραδοθέντος πράγματος. Σε πρώτο στάδιο, ο καταναλωτής έχει δικαίωμα να απαιτήσει την αποκατάσταση της συμμόρφωσης του πράγματος. Αν η συμμόρφωση δεν είναι δυνατή, ο καταναλωτής μπορεί, σε δεύτερο στάδιο, να απαιτήσει τη μείωση του τιμήματος ή τη λύση της συμβάσεως.

45 Όσον αφορά την αποκατάσταση της συμμόρφωσης του πράγματος, το άρθρο 3, παράγραφος 3, της οδηγίας διευκρινίζει ότι ο καταναλωτής έχει δικαίωμα να απαιτήσει από τον πωλητή την επισκευή του πράγματος ή την αντικατάστασή του, σε αμφότερες τις περιπτώσεις δωρεάν, εκτός εάν το αίτημά του είναι αδύνατο να ικανοποιηθεί ή δυσανάλογο.

46 Το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να επισημάνει ότι τόσο από το γράμμα όσο και από τις σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες της οδηγίας προκύπτει ότι ο νομοθέτης της Ένωσης είχε την πρόθεση να αναγάγει το στοιχείο της δωρεάν συμμόρφωσης του πράγματος από τον πωλητή σε ουσιώδες στοιχείο της προστασίας που εξασφαλίζει στον καταναλωτή η οδηγία αυτή. Η υποχρέωση αυτή που υπέχει ο πωλητής για τη δωρεάν συμμόρφωση του πράγματος, είτε υπό τη μορφή επισκευής είτε υπό τη μορφή αντικαταστάσεως του μη σύμφωνου με τους όρους της συμβάσεως πράγματος, αποσκοπεί στην προστασία του καταναλωτή από τον κίνδυνο οικονομικών επιβαρύνσεων οι οποίες θα μπορούσαν να τον αποτρέψουν από το να προβάλει τα δικαιώματά του εάν η προστασία αυτή δεν υπήρχε (βλ. απόφαση της 17ης Απριλίου 2008, C-404/06, Quelle, Συλλογή 2008, σ. I-2685, σκέψεις 33 και 34).

47 Πάντως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι αν ο καταναλωτής δεν είχε τη δυνατότητα, σε περίπτωση αντικαταστάσεως του μη σύμφωνου με τη σύμβαση πράγματος, να ζητήσει από τον πωλητή να αναλάβει την απομάκρυνση του εν λόγω πράγματος από το σημείο στο οποίο αυτό είχε τοποθετηθεί, σύμφωνα με τη φύση του και τη χρήση για την οποία προορίζεται, και την εγκατάσταση του νέου απαλλαγμένου ελαττωμάτων πράγματος στο ίδιο σημείο, η αντικατάσταση αυτή θα συνεπαγόταν πρόσθετη οικονομική επιβάρυνση του καταναλωτή, με την οποία αυτός δεν θα επιβαρυνόταν αν ο πωλητής είχε προβεί σε προσήκουσα εκτέλεση της συμβάσεως. Συγκεκριμένα, αν ο πωλητής είχε εξαρχής παραδώσει πράγμα σύμφωνο με τους όρους της συμβάσεως, ο καταναλωτής θα έφερε τις δαπάνες εγκαταστάσεως άπαξ και δεν θα ήταν αναγκασμένος να υποβληθεί στις δαπάνες απομακρύνσεως του ελαττωματικού πράγματος.

48 Επομένως, η ερμηνεία του άρθρου 3 της οδηγίας υπό την έννοια ότι δεν επιβάλλει στον πωλητή υποχρέωση απομακρύνσεως του μη σύμφωνου με τους όρους της συμβάσεως πράγματος και εγκαταστάσεως του νέου απαλλαγμένου ελαττωμάτων πράγματος θα είχε ως συνέπεια ότι ο καταναλωτής θα έπρεπε, προκειμένου να ασκήσει τα δικαιώματα που του παρέχει το εν λόγω άρθρο, να υποβληθεί στις πρόσθετες δαπάνες οι οποίες απορρέουν από την εκ μέρους του πωλητή παράδοση μη σύμφωνου με τη σύμβαση πράγματος.

49 Στην περίπτωση αυτή, η αντικατάσταση του εν λόγω πράγματος δεν θα πραγματοποιούνταν δωρεάν για τον καταναλωτή, σε αντίθεση με τα οριζόμενα στο άρθρο 3, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας.

50 Ασφαλώς, τα έξοδα για την απομάκρυνση του μη σύμφωνου με τη σύμβαση πράγματος και την εγκατάσταση του νέου απαλλαγμένου ελαττωμάτων πράγματος δεν περιλαμβάνονται μεταξύ των εξόδων που ρητώς απαριθμεί το άρθρο 3, παράγραφος 4, της οδηγίας, το οποίο ορίζει ότι η λέξη «δωρεάν» σημαίνει «τα απαραίτητα έξοδα που συνεπάγεται η αποκατάσταση της συμμόρφωσης του αγαθού, ιδίως οι δαπάνες αποστολής, το εργατικό κόστος και το κόστος των υλικών». Πάντως, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι από τη χρησιμοποίηση από τον νομοθέτη της Ένωσης του επιρρήματος «ιδίως», προκύπτει ότι η απαρίθμηση αυτή έχει ενδεικτικό και όχι εξαντλητικό χαρακτήρα (βλ. απόφαση Quelle, προπαρατεθείσα, σκέψη 31). Επιπλέον, τα έξοδα αυτά είναι στο εξής αναγκαία προκειμένου να πραγματοποιηθεί η αντικατάσταση του μη σύμφωνου με τη σύμβαση πράγματος και, επομένως, συνιστούν «απαραίτητα έξοδα που συνεπάγεται η αποκατάσταση της συμμόρφωσης του αγαθού», κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 4.

51 Εξάλλου, όπως παρατηρεί η Επιτροπή, από την οικονομία του άρθρου 3, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας προκύπτει ότι αμφότεροι οι τρόποι αποκατάστασης της συμμόρφωσης που προβλέπει το εν λόγω άρθρο σκοπούν στη διασφάλιση ίδιου επιπέδου προστασίας του καταναλωτή. Πάντως, δεν αμφισβητείται ότι η επισκευή μη σύμφωνου με τη σύμβαση πράγματος πραγματοποιείται, κατά κανόνα, επί του πράγματος στην κατάσταση στην οποία αυτό βρισκόταν κατά τον χρόνο της εμφανίσεως του ελαττώματος, με συνέπεια ότι ο καταναλωτής δεν επιβαρύνεται, στην περίπτωση αυτή, με τα έξοδα απομακρύνσεως και νέας εγκαταστάσεως.

52 Τέλος, επισημαίνεται ότι, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 3, της οδηγίας, η επισκευή και η αντικατάσταση του μη σύμφωνου με τη σύμβαση πράγματος πρέπει να πραγματοποιείται όχι μόνο δωρεάν, αλλά επίσης εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος και χωρίς σημαντική ενόχληση του καταναλωτή. Η τριπλή αυτή απαίτηση αποτελεί έκφραση της ρητής βουλήσεως του νομοθέτη της Ένωσης να εξασφαλίσει στον καταναλωτή αποτελεσματική προστασία (βλ. υπό την έννοια αυτή, απόφαση Quelle, προπαρατεθείσα, σκέψη 35).

53 Λαμβανομένης υπόψη της βουλήσεως αυτής του νομοθέτη, η έκφραση «χωρίς σημαντική ενόχληση του καταναλωτή», η οποία περιλαμβάνεται στο άρθρο 3, παράγραφος 3, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό τη στενή έννοια που προτείνουν η Γερμανική, η Βελγική και η Αυστριακή Κυβέρνηση. Επομένως, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το γεγονός ότι ο πωλητής δεν προβαίνει σε απομάκρυνση του μη σύμφωνου με τη σύμβαση πράγματος και στην εγκατάσταση του νέου

απαλλαγμένου ελαττωμάτων ενδέχεται να συνιστά σημαντική ενόχληση για τον καταναλωτή, ιδίως σε περιπτώσεις όπως αυτές περί των οποίων πρόκειται στην κύρια δίκη, στις οποίες, προκειμένου το νέο απαλλαγμένο ελαττωμάτων πράγμα να χρησιμοποιηθεί σύμφωνα με τον συνήθη προορισμό του, πρέπει καταρχάς να χωρήσει εγκατάστασή του, γεγονός που απαιτεί την προηγούμενη απομάκρυνση του μη σύμφωνου με τη σύμβαση πράγματος. Επιπλέον, το εν λόγω άρθρο 3, παράγραφος 3, τρίτο εδάφιο, ρητώς ορίζει ότι πρέπει να λαμβάνεται υπόψη «η φύση του αγαθού και ο σκοπός για τον οποίο ο καταναλωτής προόριζε το αγαθό».

54 Όσον αφορά τον όρο «αντικατάσταση», διαπιστώνεται ότι η ακριβής έκταση εφαρμογής του διαφέρει στις διάφορες γλωσσικές αποδόσεις. Ενώ σε ορισμένες γλωσσικές αποδόσεις, όπως στην ισπανική («sustitución»), αγγλική («replacement»), γαλλική («remplacement»), ιταλική («sostituzione»), ολλανδική («vervanging») και πορτογαλική («substituição»), ο όρος αυτός αναφέρεται συνολικώς στην πράξη η οποία καταλήγει στο να «αντικατασταθεί» πράγματι το μη σύμφωνο με τη σύμβαση πράγμα, επιβάλλοντας, επομένως, στον πωλητή να πράξει κάθε τι αναγκαίο για την επίτευξη του εν λόγω αποτελέσματος, σε άλλες γλωσσικές αποδόσεις, όπως ιδίως στη γερμανική γλώσσα («Ersatzlieferung»), ενδέχεται να υπονοεί στενότερη ερμηνεία. Εντούτοις, όπως επισημαίνουν τα αιτούντα δικαστήρια, ακόμη και στο πλαίσιο της τελευταίας αυτής γλωσσικής αποδόσεως, ο εν λόγω όρος δεν περιορίζεται στην απλή παράδοση του νέου απαλλαγμένου ελαττωμάτων πράγματος αλλά, αντιθέτως, θα μπορούσε να αναφέρεται σε υποχρέωση αντικαταστάσεως έναντι επιστροφής του μη σύμφωνου με τη σύμβαση πράγματος.

55 Επιπλέον, η ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας υπό την έννοια ότι επιβάλει στον πωλητή, σε περίπτωση αντικαταστάσεως μη σύμφωνου με τη σύμβαση πράγματος, την υποχρέωση απομακρύνσεως του εν λόγω πράγματος από το σημείο στο οποίο ο καταναλωτής το είχε εγκαταστήσει, πριν από την εμφάνιση του ελαττώματος, σύμφωνα με τη φύση και τη χρήση για την οποία προορίζεται και εγκαταστάσεως του νέου απαλλαγμένου ελαττωμάτων πράγματος, είναι σύμφωνη με τον σκοπό της οδηγίας που, όπως τονίζει η πρώτη αιτιολογική σκέψη, συνίσταται στην επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών.

56 Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνεται ότι μια τέτοια ερμηνεία δεν καταλήγει, πάντως, σε άδικο αποτέλεσμα. Συγκεκριμένα, ακόμη και στην περίπτωση που η έλλειψη

συμμόρφωσης του πράγματος προς τη σύμβαση δεν οφείλεται σε πταίσμα του πωλητή, εντούτοις, δεν αμφισβητείται ότι ο πωλητής, παραδίδοντας πράγμα το οποίο δεν πληροί τους όρους της συμβάσεως, δεν εκπληρώνει προσηκόντως την υποχρέωση που ανέλαβε από τη σύμβαση πωλήσεως και πρέπει επομένως να φέρει τις συνέπειες της μη προσήκουσας εκτελέσεως. Αντιθέτως, ο καταναλωτής, από την πλευρά του, είχε καταβάλει το τίμημα της πώλησης και είχε συνεπώς εκπληρώσει προσηκόντως τη συμβατική του υποχρέωση (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση Quelle, προπαρατεθείσα, σκέψη 41). Επιπλέον, το γεγονός ότι ο καταναλωτής, στηριζόμενος στο ότι το παραδοθέν πράγμα πληροί τους όρους της συμβάσεως, εγκατέστησε καλόπιστα το ελαττωματικό πράγμα σύμφωνα με τη φύση του και τη χρήση για την οποία προορίζεται, πριν από την εμφάνιση του ελαττώματος, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως πταίσμα δυνάμενο να αποδοθεί στον εν λόγω καταναλωτή.

57 Κατά συνέπεια, στην περίπτωση που δεν μπορεί να αποδοθεί υπαιτιότητα σε κανέναν από τους συμβαλλομένους στη σύμβαση, είναι εύλογο ο πωλητής να επιβαρύνεται με τα έξοδα απομακρύνσεως του μη σύμφωνου με τη σύμβαση πράγματος και εγκαταστάσεως του νέου απαλλαγμένου ελαττωμάτων, δεδομένου ότι τα πρόσθετα αυτά έξοδα, αφενός, θα είχαν αποφευχθεί αν ο πωλητής είχε εξαρχής εκτελέσει προσηκόντως τις συμβατικές του υποχρεώσεις και, αφετέρου, είναι, στο εξής, αναγκαία για την αποκατάσταση της συμμόρφωσης του πράγματος.

58 Κατά τα λοιπά, τα οικονομικά συμφέροντα του πωλητή προστατεύονται, όχι μόνο με τη διετή προθεσμία παραγραφής του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας, αλλά και με τη δυνατότητα που του παρέχει το άρθρο 3, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας να αρνηθεί την αντικατάσταση του πράγματος αν αυτός ο τρόπος επανορθώσεως θεωρείται δυσανάλογος ως συνεπαγόμενος υπερβολικά υψηλό κόστος (βλ. απόφαση Quelle, προπαρατεθείσα, σκέψη 42), καθώς επίσης με το δικαίωμα επανορθώσεως, που προβλέπει το άρθρο 4 της οδηγίας, κατά των υπευθύνων που εντάσσονται στην ίδια αλυσίδα συμβάσεων. Επομένως, το γεγονός ότι η οδηγία επιβάλλει στον πωλητή την ευθύνη, έναντι του καταναλωτή, για κάθε έλλειψη συμμόρφωσης που υπάρχει κατά την παράδοση του πράγματος (βλ. απόφαση Quelle, προπαρατεθείσα, σκέψη 40) αντισταθμίζεται από το γεγονός ότι ο πωλητής μπορεί, κατά τους εφαρμοστέους κανόνες του εθνικού δικαίου, να στραφεί κατά του παραγωγού, προηγούμενου πωλητή ο οποίος εντάσσεται στην ίδια αλυσίδα συμβάσεων ή οποιουδήποτε άλλου ενδιαμέσου.

59 Η ως άνω ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας δεν εξαρτάται από το αν ο πωλητής είχε, βάσει της συμβάσεως πωλήσεως, υποχρέωση εγκαταστάσεως του παραδοθέντος πράγματος. Συγκεκριμένα, μολονότι, κατά το άρθρο 2 της οδηγίας, η σύμβαση πωλήσεως καθορίζει τη συμμόρφωση του πράγματος και επομένως τι συνιστά, ειδικότερα, έλλειψη συμμόρφωσης, εντούτοις, δεν αμφισβητείται ότι, σε περίπτωση ελλείψεως συμμόρφωσης, οι υποχρεώσεις του πωλητή λόγω πλημμελούς εκτελέσεως της οικείας συμβάσεως απορρέουν όχι μόνον από τη σύμβαση πωλήσεως, αλλά κυρίως από τους σχετικούς με την προστασία των καταναλωτών κανόνες, ιδίως δε από το άρθρο 3 της οδηγίας, που επιβάλλουν υποχρεώσεις των οποίων η έκταση είναι ανεξάρτητη από τις διατάξεις της οικείας συμβάσεως και οι οποίες ενδέχεται να υπερβαίνουν τις υποχρεώσεις που προβλέπει η σύμβαση.

60 Τα δικαιώματα αυτά που το άρθρο 3 της οδηγίας απονέμει στους καταναλωτές και τα οποία σκοπούν όχι να θέσουν τους καταναλωτές σε πλεονεκτικότερη κατάσταση σε σχέση με εκείνη την οποία θα μπορούσαν να αξιώσουν δυνάμει της συμβάσεως πωλήσεως, αλλά απλώς να καταστήσουν δυνατή την επαναφορά της καταστάσεως που θα υφίστατο αν ο πωλητής είχε εξαρχής παραδώσει πράγμα σύμφωνο με τη σύμβαση, έχουν, σύμφωνα με το άρθρο 7 της οδηγίας, δεσμευτικό για τον πωλητή χαρακτήρα. Εξάλλου, από το άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας προκύπτει ότι, η προστασία που προβλέπεται από την οδηγία είναι η ελάχιστη και, μολονότι τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν αυστηρότερες διατάξεις, δεν μπορούν ωστόσο να θίγουν τις εγγυήσεις που προβλέπει ο νομοθέτης της Ένωσης (βλ. απόφαση Quelle, προπαρατεθείσα, σκέψη 36).

61 Τέλος, σε περίπτωση που ο πωλητής δεν προβεί ο ίδιος στην απομάκρυνση του μη σύμφωνου με τη σύμβαση πράγματος και στην εγκατάσταση του νέου απαλλαγμένου ελαττωμάτων πράγματος, εναπόκειται στον εθνικό δικαστή να καθορίσει τα αναγκαία για την απομάκρυνση και την εγκατάσταση αυτή έξοδα, των οποίων την απόδοση δικαιούται να αξιώσει ο καταναλωτής.

62 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το άρθρο 3, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας έχει την έννοια ότι, σε περίπτωση αποκαταστάσεως της συμμόρφωσης του καταναλωτικού αγαθού προς τους όρους της συμβάσεως μέσω αντικαταστάσεώς του, ο πωλητής υποχρεούται είτε να προβεί στην απομάκρυνση του μη σύμφωνου με τη σύμβαση πράγματος από το πράγμα στο οποίο ο καταναλωτής το ενσωμάτωσε καλόπιστα, πριν από την εμφάνιση του ελαττώματος, σύμφωνα με τη φύση και τη χρήση για την οποία αυτό προορίζεται, και στην εγκατάσταση του νέου απαλλαγμένου ελαττωμάτων πράγματος, είτε να φέρει τα αναγκαία έξοδα για την απομάκρυνση αυτή

και την εγκατάσταση του νέου απαλλαγμένου ελαττωμάτων πράγματος. Η εν λόγω υποχρέωση του πωλητή υφίσταται ανεξαρτήτως του αν αυτός, βάσει της συμβάσεως πωλήσεως, είχε υποχρέωση εγκαταστάσεως του αρχικώς αγορασθέντος καταναλωτικού αγαθού.

Επί της δυνατότητας του πωλητή να αρνηθεί την καταβολή των δυσανάλογα υψηλών εξόδων για την απομάκρυνση του ελαττωματικού πράγματος και την εγκατάσταση του νέου απαλλαγμένου ελαττωμάτων πράγματος

63 Με το πρώτο ερώτημα στην υπόθεση C-65/09, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να πληροφορηθεί αν το άρθρο 3, παράγραφος 3, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας έχει την έννοια ότι αντίκειται σε αυτό εθνική νομοθεσία κατά την οποία ο πωλητής μπορεί να αρνηθεί την αντικατάσταση του μη σύμφωνου με τη σύμβαση πράγματος με την αιτιολογία ότι η αντικατάσταση αυτή συνεπάγεται για τον πωλητή, λόγω της υποχρεώσεώς του να προβεί στην απομάκρυνση του εν λόγω πράγματος από το σημείο στο οποίο αυτό είχε εγκατασταθεί και στην εγκατάσταση του νέου απαλλαγμένου ελαττωμάτων πράγματος, δυσανάλογη οικονομική επιβάρυνση σε σχέση με την αξία που θα είχε το πράγμα αν ανταποκρινόταν στους όρους της συμβάσεως και με τον βαθμό παρεκκλίσεώς του από τους όρους της συμβάσεως.

64 Η Gebr. Weber καθώς και η Αυστριακή και η Γερμανική Κυβέρνηση προτείνουν να δοθεί αρνητική απάντηση στο εν λόγω ερώτημα. Στο πλαίσιο αυτό, η οδηγία δεν μπορεί να έχει ως σκοπό, σε περίπτωση που υφίσταται ένας μόνον τρόπος επανορθώσεως, να επιβάλει στον πωλητή την υποχρέωση αναλήψεως δυσανάλογων δαπανών. Επιπλέον, το γράμμα του εν λόγω άρθρου 3, παράγραφος 3, δεν παρέχει συναφώς καμία ένδειξη. Επιπροσθέτως, ενόψει της οικονομίας του εν λόγω άρθρου, σε μια τέτοια περίπτωση θα έπρεπε, μάλλον, να χρησιμοποιηθούν τα κριτήρια που προβλέπει η παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, των οποίων η απαρίθμηση δεν είναι εξαντλητική. Εξάλλου, μολονότι η σύγκριση με τις δαπάνες που απορρέουν από τον εναλλακτικό τρόπο επανορθώσεως είναι ασφαλώς αδύνατη, εντούτοις, ενδεχόμενη δυσαναλογία θα μπορούσε να εξεταστεί με τη βοήθεια των λοιπών κριτηρίων που απαριθμούνται στο εν λόγω εδάφιο. Εν πάση περιπτώσει, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού της εν λόγω διατάξεως, που συνίσταται στην προστασία του πωλητή από

δυσανάλογη οικονομική επιβάρυνση, η διάταξη αυτή θα πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι διασφαλίζει παρόμοια προστασία και σε περίπτωση που δεν υφίσταται εναλλακτικός τρόπος επανορθώσεως.

65 Αντιθέτως, η Βελγική, η Ισπανική και η Πολωνική Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή προτείνουν να δοθεί καταφατική απάντηση στο λόγω ερώτημα. Υποστηρίζουν ότι από το γράμμα του άρθρου 3, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας προκύπτει ότι αυτό αναφέρεται αποκλειστικώς στη σχετική δυσαναλογία, πράγμα το οποίο εξάλλου επιβεβαιώνεται από την ενδέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας. Σκοπός της εν λόγω διατάξεως είναι να αποφευχθεί το ενδεχόμενο ο καταναλωτής να κάνει κατάχρηση των δικαιωμάτων του, απαιτώντας από τον πωλητή έναν τρόπο επανορθώσεως, ενώ ο άλλος εναλλακτικός τρόπος θα ήταν λιγότερο επαχθής για τον πωλητή και θα κατέληγε στο ίδιο αποτέλεσμα. Πάντως, μολονότι αμφότεροι αυτοί οι τρόποι αποκαταστάσεως της συμμόρφωσης σκοπούν στην προστασία των ίδιων συμφερόντων του καταναλωτή, ήτοι στην εκτέλεση των συμβατικών υποχρεώσεων και στη δυνατότητα του καταναλωτή να αποκτήσει πράγμα σύμφωνο με τη σύμβαση, εντούτοις, οι επικουρικοί τρόποι επανορθώσεως που συνίστανται στη μείωση του τιμήματος ή στη λύση της συμβάσεως, δεν επιτρέπουν την προάσπιση των ίδιων αυτών συμφερόντων. Αν ο πωλητής μπορούσε να αρνηθεί τον μόνο δυνατό τρόπο επανορθώσεως λόγω του απολύτως δυσανάλογου χαρακτήρα του, ο καταναλωτής θα είχε στη διάθεσή του μόνον τα εν λόγω επικουρικά μέσα, αντίθετα προς την οικονομία του εν λόγω άρθρου 3, το οποίο δίνει προτεραιότητα στη διατήρηση των αμοιβαίων υποχρεώσεων που απορρέουν από τη σύμβαση πωλήσεως και στον σκοπό της οδηγίας που συνίσταται στην επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών. Πάντως, η Επιτροπή προσθέτει ότι ορισμένες εξαιρετικές περιπτώσεις, στις οποίες ο μοναδικός δυνατός τρόπος επανορθώσεως συνεπάγεται δυσανάλογη οικονομική επιβάρυνση του πωλητή σε σχέση με το συμφέρον του καταναλωτή για αποκατάσταση της ζημίας, δεν αποκλείεται να συνιστούν περιπτώσεις αδύνατης πράξεως κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας.

66 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι κατά το άρθρο 3, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας, ο καταναλωτής έχει, καταρχάς, δικαίωμα να απαιτήσει από τον πωλητή τη δωρεάν επισκευή ή αντικατάσταση του πράγματος, εκτός εάν μια τέτοια πράξη είναι αδύνατη ή δυσανάλογη.

67 Το εν λόγω άρθρο 3, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, διευκρινίζει ότι ένας τρόπος επανορθώσεως θεωρείται δυσανάλογος εάν, σε σύγκριση με άλλον εναλλακτικό τρόπο επανορθώσεως, συνεπάγεται για τον πωλητή υπερβολικά υψηλό κόστος, λαμβάνοντας υπόψη την αξία που θα είχε το πράγμα εάν δεν υπήρχε έλλειψη συμμόρφωσης, τη σημασία της έλλειψης συμμόρφωσης και το κατά πόσον ο εναλλακτικός τρόπος επανορθώσεως θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί χωρίς σημαντική ενόχληση του καταναλωτή.

68 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, μολονότι το γράμμα του άρθρου 3, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας είναι καταρχήν αρκούντως ευρύ ώστε να μπορούν να συμπεριληφθούν σε αυτό περιπτώσεις απολύτως δυσανάλογου χαρακτήρα, εντούτοις, το άρθρο 3, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, ορίζει την έννοια του «δυσανάλογου» αποκλειστικώς σε σχέση με τον εναλλακτικό τρόπο επανορθώσεως, περιορίζοντας επομένως την έννοια αυτή στις περιπτώσεις σχετικώς δυσανάλογου χαρακτήρα. Εξάλλου, από το γράμμα και την οικονομία του άρθρου 3, παράγραφος 3, της οδηγίας προκύπτει ότι αυτό αναφέρεται στους δύο τρόπους επανορθώσεως που καταρχάς προβλέπει, ήτοι στην επισκευή ή στην αντικατάσταση του μη σύμφωνου με τους όρους της συμβάσεως πράγματος.

69 Οι διαπιστώσεις αυτές επιρρωννύονται από την ενδέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας η οποία προβλέπει ότι ένας τρόπος επανορθώσεως είναι δυσανάλογος, εάν, σε σύγκριση με άλλον εναλλακτικό τρόπο επανορθώσεως, έχει υπερβολικά υψηλό κόστος και ότι, προκειμένου να κριθεί αν το κόστος είναι υπερβολικά υψηλό, το κόστος του ενός τρόπου επανορθώσεως θα πρέπει να είναι σημαντικά υψηλότερο από το κόστος του εναλλακτικού τρόπου επανορθώσεως.

70 Μολονότι είναι αληθές, όπως υποστηρίζουν η Gebr. Weber και η Γερμανική Κυβέρνηση, ότι ορισμένες γλωσσικές αποδόσεις της ενδέκατης αυτής αιτιολογικής σκέψεως, μεταξύ των οποίων ιδίως η απόδοση στη γερμανική γλώσσα, είναι σε κάποιο βαθμό ασαφείς, δεδομένου ότι παραπέμπουν, στον πληθυντικό, σε «εναλλακτικούς τρόπους επανορθώσεως», εντούτοις, δεν αμφισβητείται ότι πλείονες γλωσσικές αποδόσεις, όπως η απόδοση στην αγγλική, στη γαλλική, στην ιταλική, στην ολλανδική και στην πορτογαλική γλώσσα, δεν αφήνουν καμία αμφιβολία ως προς το ότι τόσο με την αιτιολογική αυτή σκέψη όσο και με το άρθρο 3, παράγραφος 3, της οδηγίας, του οποίου το γράμμα, σε όλες τις γλωσσικές αποδόσεις, συμπεριλαμβανομένης της

γερμανικής, είναι διατυπωμένο στον ενικό, ο νομοθέτης θέλησε να αναφερθεί αποκλειστικώς στους εναλλακτικούς τρόπους επανορθώσεως που προβλέπει καταρχάς η εν λόγω διάταξη, ήτοι στην επισκευή ή την αντικατάσταση του μη σύμφωνου με τη σύμβαση πράγματος.

71 Επομένως, προκύπτει ότι σκοπός του νομοθέτη της Ένωσης ήταν να παράσχει στον πωλητή το δικαίωμα να αρνηθεί την επισκευή ή την αντικατάσταση του ελαττωματικού πράγματος αποκλειστικά στην περίπτωση που η πράξη αυτή είναι αδύνατη ή σχετικώς δυσάναλογη. Κατά συνέπεια, σε περίπτωση που ο ένας μόνον από τους δύο αυτούς τρόπους επανορθώσεως είναι δυνατός, ο πωλητής δεν μπορεί να αρνηθεί τον μοναδικό τρόπο επανορθώσεως που επιτρέπει την αποκατάσταση της συμμόρφωσης του πράγματος προς τους όρους της συμβάσεως.

72 Η επιλογή αυτή στην οποία προέβη ο νομοθέτης της Ένωσης με το άρθρο 3, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας οφείλεται, όπως επισήμαναν η Βελγική και η Πολωνική Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή, στην προτίμηση που εκφράζει ο συντάκτης της οδηγίας, προς το συμφέρον αμφοτέρων των συμβαλλομένων, υπέρ της εκτελέσεως της συμβάσεως μέσω των δύο τρόπων επανορθώσεως που η οδηγία καταρχάς προβλέπει αντί της υπαναχωρήσεως από τη σύμβαση ή της μειώσεως του τιμήματος. Επιπλέον, η επιλογή αυτή εξηγείται από το γεγονός ότι, γενικώς, οι δύο τελευταίοι επικουρικοί τρόποι επανορθώσεως δεν επιτρέπουν την επίτευξη του ίδιου επιπέδου προστασίας των καταναλωτών όπως η αποκατάσταση της συμμόρφωσης του πράγματος.

73 Επομένως, μολονότι το άρθρο 3, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας αντίκειται σε εθνική νομοθεσία παρέχουσα στον πωλητή το δικαίωμα να αρνηθεί τον μοναδικό δυνατό τρόπο εκπληρώσεως, λόγω του ότι ο τρόπος αυτός είναι απολύτως δυσανάλογος, εντούτοις, το εν λόγω άρθρο καθιστά δυνατή την αποτελεσματική προστασία των νομίμων οικονομικών συμφερόντων του πωλητή, η οποία, όπως διαπιστώθηκε στη σκέψη 58 της παρούσας αποφάσεως, προστίθεται στην προβλεπόμενη από τα άρθρα 4 και 5 της οδηγίας.

74 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, όσον αφορά ιδίως τη συγκεκριμένη κατάσταση στην οποία αναφέρεται το αιτούν δικαστήριο, κατά την οποία η αντικατάσταση του ελαττωματικού πράγματος, ως μόνος δυνατός τρόπος επανορθώσεως, συνεπάγεται

δυσανάλογα υψηλό κόστος, λόγω της ανάγκης απομακρύνσεως του μη σύμφωνου με τη σύμβαση πράγματος από το σημείο στο οποίο αυτό είχε τοποθετηθεί και της εγκαταστάσεως του νέου απαλλαγμένου ελαττωμάτων πράγματος, το άρθρο 3, παράγραφος 3, της οδηγίας δεν αποκλείει τον περιορισμό, εφόσον παρίσταται ανάγκη, του δικαιώματος του καταναλωτή για απόδοση των εξόδων που αφορούν την απομάκρυνση του ελαττωματικού πράγματος και την εγκατάσταση του νέου απαλλαγμένου ελαττωμάτων στην απόδοση ποσού ανάλογου προς τον βαθμό παρεκκλίσεως του πράγματος από τους όρους της συμβάσεως και προς την αξία που θα είχε αυτό αν ανταποκρινόταν στους όρους της συμβάσεως. Συγκεκριμένα, ένας τέτοιος περιορισμός δεν θίγει το δικαίωμα του καταναλωτή να ζητήσει την αντικατάσταση του μη σύμφωνου με τους όρους της συμβάσεως πράγματος.

75 Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι το εν λόγω άρθρο 3 σκοπεί στο να επιτευχθεί δίκαιη ισορροπία μεταξύ των συμφερόντων του καταναλωτή και εκείνων του πωλητή, εξασφαλίζοντας στον πρώτο, ως πιο αδύναμο μέρος στη σύμβαση, πλήρη και αποτελεσματική προστασία κατά της πλημμελούς εκτέλεσης, από τον πωλητή, των συμβατικών του υποχρεώσεων και επιτρέποντας συγχρόνως να ληφθούν υπόψη οι οικονομικοί λόγοι τους οποίους προβάλει ο πωλητής.

76 Επομένως, το αιτούν δικαστήριο, εξετάζοντας εάν, στην υπόθεση της κύριας δίκης, πρέπει να περιορίσει το δικαίωμα του καταναλωτή για απόδοση των εξόδων που αφορούν την απομάκρυνση του μη σύμφωνου με τη σύμβαση πράγματος και την εγκατάσταση του νέου απαλλαγμένου ελαττωμάτων πράγματος, οφείλει να λάβει υπόψη, αφενός, την αξία που θα είχε το πράγμα αν ανταποκρινόταν στους όρους της συμβάσεως και τον βαθμό παρεκκλίσεώς του από τους όρους της συμβάσεως και, αφετέρου, τον σκοπό της οδηγίας που συνίσταται στην επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών. Στο πλαίσιο αυτό, η κατά τα ανωτέρω δυνατότητα περιορισμού δεν μπορεί να έχει ως συνέπεια να καταστήσει, στην πράξη, κενό περιεχομένου το δικαίωμα του καταναλωτή για απόδοση των εν λόγω εξόδων στην περίπτωση που αυτός είχε, καλόπιστα, προβεί, πριν από την εμφάνιση του ελαττώματος, σε εγκατάσταση του ελαττωματικού πράγματος σύμφωνα με τη φύση του και τη χρήση για την οποία αυτό προορίζεται.

77 Τέλος, στην περίπτωση περιορισμού του δικαιώματος για απόδοση των εν λόγω εξόδων, πρέπει να παρέχεται στον καταναλωτή η δυνατότητα να απαιτήσει, αντί για την αντικατάσταση του μη σύμφωνου με τους όρους της συμβάσεως πράγματος, την προσήκουσα μείωση του τιμήματος ή τη λύση της συμβάσεως, σύμφωνα με το

άρθρο 3, παράγραφος 5, τελευταία περίπτωση, της οδηγίας, δεδομένου ότι το γεγονός ότι ο καταναλωτής μπορεί να επιτύχει την αποκατάσταση της συμμόρφωσης του ελαττωματικού πράγματος μόνον αν αυτός υποβληθεί σε μέρος των εν λόγω εξόδων συνιστά σημαντική ενόχληση γι' αυτόν.

78 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι το άρθρο 3, παράγραφος 3, της οδηγίας έχει την έννοια ότι αντίκειται σε αυτό εθνική νομοθεσία κατά την οποία ο πωλητής μπορεί να αρνηθεί την αντικατάσταση μη σύμφωνου με τη σύμβαση πράγματος, η οποία συνιστά τον μόνο δυνατό τρόπο επανορθώσεως, με την αιτιολογία ότι η αντικατάσταση αυτή συνεπάγεται για τον πωλητή, λόγω της υποχρεώσεώς του να προβεί στην απομάκρυνση του πράγματος από το σημείο στο οποίο αυτό είχε τοποθετηθεί και στην εγκατάσταση του νέου απαλλαγμένου ελαττωμάτων πράγματος, δυσανάλογη οικονομική επιβάρυνση σε σχέση με την αξία που θα είχε το πράγμα αν ανταποκρινόταν στους όρους της συμβάσεως και με τον βαθμό παρεκκλίσεως του πράγματος από τους όρους της συμβάσεως. Εντούτοις, η εν λόγω διάταξη δεν αποκλείει τον περιορισμό, σε μια τέτοια περίπτωση, του δικαιώματος του καταναλωτή για την εκ μέρους του πωλητή απόδοση των εξόδων που αφορούν την απομάκρυνση του ελαττωματικού πράγματος και την εγκατάσταση του νέου απαλλαγμένου ελαττωμάτων πράγματος στην απόδοση ανάλογου ποσού.

Επί των δικαστικών εξόδων

79 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, σ' αυτά εναπόκειται να αποφανθούν επί των δικαστικών εξόδων Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) Το άρθρο 3, παράγραφος 2 και παράγραφος 3, της οδηγίας 1999/44/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Μαΐου 1999, σχετικά με ορισμένες πτυχές της πώλησης και των εγγυήσεων καταναλωτικών αγαθών, έχει την έννοια ότι, σε περίπτωση αποκαταστάσεως της συμμόρφωσης του καταναλωτικού αγαθού προς τους όρους της συμβάσεως μέσω αντικαταστάσεώς του, ο πωλητής υποχρεούται είτε να προβεί στην απομάκρυνση του μη σύμφωνου με τη σύμβαση πράγματος από το πράγμα στο οποίο ο καταναλωτής το ενσωμάτωσε καλόπιστα, πριν από την εμφάνιση του ελαττώματος, σύμφωνα με τη φύση και τη χρήση για την οποία αυτό προορίζεται, και στην εγκατάσταση του νέου απαλλαγμένου ελαττωμάτων πράγματος, είτε να φέρει τα αναγκαία έξοδα για την απομάκρυνση αυτή και την εγκατάσταση του νέου απαλλαγμένου ελαττωμάτων πράγματος. Η εν λόγω υποχρέωση του πωλητή υφίσταται ανεξαρτήτως του αν αυτός, βάσει της συμβάσεως πωλήσεως, είχε υποχρέωση εγκαταστάσεως του αρχικώς αγορασθέντος καταναλωτικού αγαθού.

2) Το άρθρο 3, παράγραφος 3, της οδηγίας 1999/44 έχει την έννοια ότι αντίκειται σε αυτό εθνική νομοθεσία κατά την οποία ο πωλητής μπορεί να αρνηθεί την αντικατάσταση μη σύμφωνου με τη σύμβαση πράγματος, η οποία συνιστά τον μόνο δυνατό τρόπο επανορθώσεως, με την αιτιολογία ότι η αντικατάσταση αυτή συνεπάγεται για τον πωλητή, λόγω της υποχρεώσεώς του να προβεί στην απομάκρυνση του πράγματος από το σημείο στο οποίο αυτό είχε τοποθετηθεί και στην εγκατάσταση του νέου απαλλαγμένου ελαττωμάτων πράγματος, δυσανάλογη οικονομική επιβάρυνση σε σχέση με την αξία που θα είχε το πράγμα αν ανταποκρινόταν στους όρους της συμβάσεως και με τον βαθμό παρεκκλίσεως του πράγματος από τους όρους της συμβάσεως. Εντούτοις, η εν λόγω διάταξη δεν αποκλείει τον περιορισμό, σε μια τέτοια περίπτωση, του δικαιώματος του καταναλωτή για την εκ μέρους του πωλητή απόδοση των εξόδων που αφορούν την απομάκρυνση του ελαττωματικού πράγματος και την εγκατάσταση του νέου απαλλαγμένου ελαττωμάτων πράγματος στην απόδοση ανάλογου ποσού.

(υπογραφές)